

ΟΥΡΑΝΙΑ

ὑπὸ Καμίλλου Φλαμμαριὸν

Συνέχεια τῆς σ. 215

Ἵπάρχουσι γεγονότα, τῶν ὁποίων ἀναγκάζομεθα ν' ἀναγνωρίζωμεν τὴν πραγματικότητα, χωρὶς νὰ δυνάμεθα κατ' οὐδένα τρόπον νὰ τὰ ἐξηγήσωμεν.

Ὁ βίος τοῦ Σουενδεμβόργ παρέχει τρία τοιαύτης τάξεως περιστατικά. Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰς πλανητικὰς καὶ ἀστρικὰς αὐτοῦ ὀπτασίας, αἵτινες φαίνονται ὑποκειμενικαὶ μᾶλλον ἢ ἀντικειμενικαί· παρατηροῦμεν μόνον ἐν παρόδῳ ὅτι ὁ Σουενδεμβόργ ἦτο ἐπιστήμων πρώτης τάξεως ἐν τῇ γεωλογίᾳ, τῇ ὀρυκτολογίᾳ, τῇ κρυσταλλογραφίᾳ, μέλος τῶν ἐπιστημονικῶν ἀκαδημιῶν τῆς Οὐψάλης, τῆς Στοκχόλμης καὶ τῆς Πετροπόλεως καὶ ἀρκούμεθα νὰ ὑπομνήσωμεν τὰ τρία ἐπόμενα γεγονότα.

Τὴν 14 Ἰουλίου 1759 ὁ φιλόσοφος αὐτὸς ἐπανερχόμενος ἐκ τινος εἰς Ἀγγλίαν ταξειδίου του ἀπεβιβάσθη εἰς Γόττεμβουργ καὶ ἐγευματίσεν εἰς τὴν οἰκίαν κάποιου Γουλιέλμου Κόσ텔, ἐνθα ἡ ὑμῆγυρις ἦτο πολυχίρμος. « Τὴν ἐσπέραν κατὰ τὴν ἑκτην ὥραν ὁ κ. Σουενδεμβόργ ὅστις εἶχεν ἐξέλθῃ, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν αἴθουσαν ὠχρὸς, σφόδρα περίλυπος, λέγων ὅτι κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν πυρκαϊὰ εἶχεν ἐκραγῆ εἰς Στοκχόλμην, εἰς τὸ Σύδερμολν, ἐν τῇ ὁδῷ ἐνθα κατῴκει καὶ ὅτι τὸ πῦρ ἐξετείνετο μετὰ σφοδρότητος πρὸς τὴν οἰκίαν του. Ἐξῆλθεν ἐκ νέου καὶ ἐπανῆλθε παραπονούμενος ὅτι ἡ οἰκία ἐνὸς τῶν φίλων του εἶχεν ἀποτεφρωθῆ καὶ ὅτι ἡ ἰδική του διέτρεχε μέγιστον κίνδυνον. Τὴν ὀγδόην ὥραν, ἀφοῦ ἐξῆλθεν καὶ πάλιν, εἶπε μετὰ χαρᾶς: Χάριτι θεῖα ἡ πυρκαϊὰ ἐσβέσθη ἐνῶ εἶχε φθάσει εἰς τὴν τρίτην πρὸ τῆς κατοικίας μου θύραν. »

« Ἡ εἰδήσις διεσπάρη εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν, ἥτις συνεκινήθη τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον καὶ ὁ διοικητὴς αὐτὸς ἐταράχθη, πολὺ δὲ ἀνησυχουν διὰ τὴν περιουσίαν των ἢ τὴν τῶν φίλων των.... Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ βασιλικὸς ταχυδρόμος ἐκόμισεν ἐκ Στοκχόλμης τὴν περὶ τῆς πυρκαϊᾶς εἰδησίαν. Οὐδεμίᾳ ὑπῆρχε διαφορά μεταξὺ τῶν πληροφοριῶν αὐτοῦ καὶ ἐκείνων ἃς εἶχε δώσει ὁ Σουενδεμβόργ ἡ πυρκαϊὰ εἶχε σβεσθῆ κατὰ τὴν ὀγδόην ὥραν. »

Ἡ ἐκθεσις αὕτη ἐγράφη ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ Ἐμμανουὴλ Κάντ, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ γεγονός, προσέθετε δέ: « Τὶ δύναται τις ν' ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ κύρους τοῦ γεγονότος τούτου; »

Σημειωτέον ὅτι τὸ Γόττεμβουργ ἀπέχει διακόσια χιλιόμετρα ἀπὸ τῆς Στοκχόλμης.

Ὁ Σουενδεμβόργ εἶχε τότε ἑβδομήκοντα δύο ἐτῶν ἡλικίαν.

Ἴδου τὸ δεύτερον περιστατικόν.

Κατὰ τὸ 1761 ἡ κυρία δὲ Μαρτεβίλλ, χήρα πρέσβεως τινὸς τῆς Ὁλλανδίας ἐν Στοκχόλμῃ προσεκλήθη παρὰ τινος πιστωτοῦ τοῦ συζύγου της νὰ πληρώσῃ αὐτῷ εἰκοσιπέντε χιλιάδας ὀλλανδικῶν φιορινίων (πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων) ποσὸν ὅπερ αὐτὴ ἐγίνωσκεν ὅτι εἶχε πληρώσει ἤδη ὁ σύζυγός της καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐκ νέου πληρωμὴ πολὺ τὴν ἐστενοχώρει, σχεδὸν τὴν κατέστρεφεν. Ἀδύνατον ἦτο νὰ εὔρη τὴν ἐξωφλημένην παραλαβήν.

Μεταβαίνει πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Σουενδεμβόργ καὶ μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας βλέπει κατ' ὄναρ τὸν συζυγὸν της ὅστις δεικνύει αὐτῇ τὸ ἐπιπλον ὅπου εὑρίσκεται ἡ ἀπόδειξις τῆς παραλαβῆς μετὰ τινος καρφίδος κεκοσμημένης δι' ἀδαμάντων, ἣν ἐνόμιζεν ἀπολεσθεῖσαν ἐπίσης. « Ἦτο ἡ δευτέρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Πλήρης χαρᾶς ἐγείρεται καὶ εὑρίσκει τὰ πάντα εἰς τὴν ὑποδειχθεῖσαν θέσιν. Κατακλιθεῖσα ἐκ νέου κοιμᾶται μέχρι τῆς ἐνάτης ὥρας. Περὶ τὴν ἐνδεκάτην φθάνει εἰς τὴν οἰκίαν της ὁ κ. Σουενδεμβόργ, πρὶν ἢ δὲ μάθῃ τι ἐξ ὧν συνέβησαν διηγεῖται ὅτι κατὰ τὴν παρελθούσαν νύκτα εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ κ. Μαρτεβίλλ, τὸ ὁποῖον τοῦ εἶπεν ὅτι μετέβαινε πρὸς τὴν χήραν του. »

Ἴδου καὶ τὸ τρίτον περιστατικόν.

Τὸν μῆνα Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1772 εὐρισκόμενος ἐν Λονδίνῳ, ἐπεμψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν αἰδεσιμώτατον Ἰωάννην Βέσλεϋ (ιδρυτὴν τῆς κοινότητος τῶν Βεσλεϋανῶν) λέγουσαν αὐτῷ ὅτι ἐπόθει σφόδρα νὰ τὸν γνωρίσῃ.

Ὁ φλογερὸς ἱεροκῆρυξ ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐνῶ ἠτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ χάριν κηρύγματος εἰς ταξειδίον, ἀπήντησε δὲ ὅτι εὐχαρίστως θὰ ἐπωφελεῖτο τῆς ἀβρόφρονος προσκλήσεως καὶ θὰ μετέβαινε πρὸς ἐπίσκεψιν του μετὰ τὴν ἐπανοδὸν του ἐκ τοῦ ταξειδίου, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ διαρκέσῃ ἐξ περιπου μῆνας. Ὁ Σουενδεμβόργ ἀπήντησεν « ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν ἐμελλον νὰ ἰδωθῶσιν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καθότι ἡ 29 προσεχοῦς Μαρτίου ἦτο ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου του. »

Ὁ Σουενδεμβόργ ἀπεβίωσε τῷ ὄντι κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἑνα μῆνα πρότερον ἡμέραν.

Εἶνε ταῦτα τρία γεγονότα, ὧν οὐδεὶς δύνα-

ται ν' ἀρνηθῆ τὴν ἀξιοπιστίαν, ἀλλὰ τὰ ὑποῖα, ὡς ἔχουσι νῦν αἱ ἡμέτεραι γνώσεις, οὐδεὶς βεβαίως θ' ἀνελάμβανεν ὅπως ἐξηγήσῃ.

Δυνάμεθα νὰ πολλαπλασιάσωμεν ἐπ' ἀπειρον τὰς αὐθεντικὰς ταύτας ἐκθέσεις. Τὰ ἀνάλογα πρὸς ὅσα διηγήθημεν ἀνωτέρω περιστατικὰ τῆς μακρόθεν συγκοινωνίας εἴτε κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου, εἴτε ἐν τῇ τακτικῇ καταστάσει τῆς ζωῆς, δὲν εἶνε τόσον σπάνια—χωρὶς νὰ εἶνε ἐν τούτοις πολὺ συχνὰ— ὥστε ἕκαστος ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν νὰ μὴ ἤκουσέ τι ἐξ αὐτῶν ἀναφερόμενον ἢ νὰ μὴ τὸ παρετήρησεν ἴσως αὐτὸς ὁ ἴδιος εἰς πολλὰς περιστάσεις. Ἄλλως τε τὰ γενόμενα ἐν τῷ μαγνητισμῷ πειράματα μαρτυροῦσιν ἐπίσης ὅτι εἰς τινὰς ὠρισμένας ψυχολογικὰς περιστάσεις πειραματιστῆς τις δύναται νὰ ἐνεργῆσῃ ἐπὶ τοῦ ὑπνωτιζομένου ἐξ ἀποστάσεως οὐ μόνον ὀλίγων μέτρων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν χιλιομέτρων, καὶ μέχρις ἑκατὸν ἔτι χιλιομέτρων ἀναλόγως τῆς εὐαισθησίας καὶ τῆς ὀξυδερκείας τοῦ ὑπνωτιζομένου, ἀναμφιβόλως δὲ ἀναλόγως ἐπίσης τῆς ζωηρότητος τῆς θελήσεως τοῦ μαγνητιστοῦ. Ἄφ' ἐτέρου προσέτι τὸ διάστημα δὲν εἶνε ὅ,τι ἡμεῖς νομίζομεν. Ἡ ἀπόστασις ἐκ Παρισίων εἰς Λονδῖνον εἶνε μεγάλη δι' ἓνα ὁδοιπόρον, ἦτο δὲ ἀνυπέρβατος μάλιστα πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῶν πλοίων· διὰ τὸν ἡλεκτρισμὸν εἶνε μηδαμινή. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς Γῆς εἰς τὴν Σελήνην εἶνε μεγάλη διὰ τὰ σημερινὰ ἡμῶν τῆς μεταφορᾶς μέσα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἑλξιν εἶνε μηδαμινή. Πραγματικῶς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἀπολύτου, ἡ ἀπόστασις ἢ ἀποχωρίζουσα ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Σειρίου δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἀπείρου μεγαλήτερον ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν ἐκ Παρισίων εἰς Βερσαλλίας ἢ ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὁφθαλμοῦ σας εἰς τὸν ἀριστερόν.

Ἔτι πλέον μάλιστα ὁ χωρισμὸς ὅστις φαίνεται ἡμῖν ὅτι ὑφίσταται μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τῆς Σελήνης ἢ μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἄρεως, ἢ μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Σειρίου εἶνε μόνον ἀπάτη ὀφειλομένη εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν ἀντιληπτικῶν μας δυνάμεων. Ἡ Σελήνη διαρκῶς ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ διηνεκῶς τὴν μετακινεῖ. Ἡ ἑλξὶς τοῦ Ἄρεως εἶνε ἐπίσης ἐπαισθητὴ εἰς τὸν ἡμέτερον πλανήτην, ἡμεῖς δὲ ἀφ' ἐτέρου ἀλλοιοῦμεν τὴν πορείαν τοῦ Ἄρεως, ὑφιστάμενοι τὴν ἐπίδρασιν τῆς Σελήνης. Ἐπενεργοῦμεν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἡλίου καὶ τὸν κάμνομεν νὰ κινεῖται ὡς νὰ τὸν ἐφαύομεν. Ἐνεκα τῆς ἑλξεως ἢ Σελήνη κάμνει τὴν Γῆν νὰ περιστρέφεται μηνιαίως περίξ τοῦ κοινου αὐτῶν κέντρου τῆς βαρύτητος, σημείου κειμένου 1700 χιλιομέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας, ἢ Γῆ κάμνει τὸν Ἥλιον νὰ περιστρέφεται ἐτησίως περίξ τοῦ κοινου αὐτῶν κέντρου τῆς βαρύτητος κειμένου εἰς ἀπόστασιν 456 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ ἡλια-

κοῦ κέντρου· πάντες οἱ κόσμοι ἐπενεργοῦσι διηνεκῶς ἐπ' ἀλλήλων ὥστε δὲν ὑπάρχει μόνωσις καὶ χωρισμὸς πραγματικὸς μεταξύ των. Ἄντι νὰ εἶνε κενὸν διαχωρίζον τοὺς κόσμους ἀπ' ἀλλήλων τὸ διάστημα εἶνε ἀπεναντίας δεσμὸς συγκοινωνίας. Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἑλξὶς καθιστᾷ τοιοῦτοτρόπως πραγματικὴν συγκοινωνίαν, διηνεκῆ, ἐνεργὸν καὶ ἀδιαφιλονείκητον, βεβαιωμένην διὰ τῆς ἀκριβείας τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων μεταξύ τῆς Γῆς καὶ τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ ἀδελφῶν τῆς, ἀγνοοῦμεν ποῦ βασιζόμενοι οἱ λεγόμενοι θετικισταὶ διακηρύττουσιν ὅτι οὐδεμία συγκοινωνία εἶνε δυνατὴ μεταξύ δύο ὄντων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἀπομεμαρυσμένων ἀπ' ἀλλήλων εἴτε ἐπὶ τῆς Γῆς εἴτε ἐπὶ δύο διαφόρων κόσμων.

Δύο ἐγκέφαλοι πάλλοντες ἐκ συμφώνου εἰς ἀπόστασιν πολλῶν χιλιομέτρων δὲν δύναται ἄρα γε νὰ συγκινηθῶσιν ἐκ τῆς αὐτῆς ψυχικῆς δυνάμεως; Ἡ ἐξ ἑνὸς ἐγκεφάλου ἀναχωροῦσα συγκίνησις δὲν δύναται διὰ τοῦ αἰθέρος ὅπως ἡ ἑλξὶς νὰ πλήξῃ τὸν ἐγκέφαλον τὸν πάλλοντα εἰς οἰανδῆποτε ἀπόστασιν ὅπως ἦχος τις ἐντὸς δωματίου σείει τὰς χορδὰς κλειδοκυμβάλου ἢ βιολίου; Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὁ ἐγκέφαλος ἡμῶν ἀποτελεῖται ἐκ μορίων, ἅτινα δὲν συνεφάπτονται καὶ ἅτινα διατελοῦσιν ἐν διηνεκῇ δυνάσει.

Διατί δὲ νὰ ποιῶμεθα λόγον περὶ τοῦ ἐγκεφάλου; Ἡ σκέψις, ἡ θέλησις, ἡ ψυχικὴ δύναμις, οἰανδῆποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ φύσις τῆς, δύναται νὰ ἐπενεργῆσῃ μακρόθεν ἐπὶ ὄντος συνδεδεμένου μετ' αὐτῆς διὰ τῶν συμπληρωτικῶν καὶ ἀρρήκτων δεσμῶν τῆς διανοητικῆς συγγενείας; Οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας δὲν μεταδίδονται διὰ μιᾶς εἰς τὴν καρδίαν τὴν πάλλουσαν ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς ἰδικῆς μας;

Ὅφειλομεν νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τὰς περιστάσεις τῶν ὄπτασιῶν ἃς ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ νεκροῦ ἔλαβε πράγματι σχῆμα ἔνσαρκον πλησίον τοῦ παρατηρητοῦ; Εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις δὲν φαίνεται ἀναγκαία. Εἰς τὰ ὄνειρά μας νομίζομεν ὅτι βλέπομεν πρόσωπα, ἅτινα δὲν εὐρίσκονται ποσῶς πρὸ τῶν ἄλλως τε κλειστῶν ὀφθαλμῶν μας. Τὰ βλέπομεν ἐξαίρετα ὡς ἐν πλήρει ἡμέρᾳ· ὁμιλοῦμεν πρὸς αὐτὰ, τὰ ἀκούομεν, συνδιαλεγόμεθα. Βεβαίως δὲν εἶνε οὔτε ὁ ἀμφιβληστροειδῆς χιτῶν, οὔτε τὸ ὀπτικὸν νεῦρον, ἅτινα βλέπουσιν, ὅπως δὲν εἶνε τὸ οὖς ὅπερ ἀκούει. Τὰ ἐγκεφαλικά ἡμῶν κύτταρα λειτουργοῦσι μόνον.

Τινὲς τῶν ὄπτασιῶν δύνανται νὰ εἶνε ἀντικειμενικά, ἐξωτερικά, ὑποστατικά· ἄλλαι δύνανται νὰ εἶνε ὑποκειμενικά, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ἐμφανιζόμενον ὄν ἐπενεργεῖ μακρόθεν ἐπὶ τοῦ βλέποντος ὄντος, ἢ τοιαύτη δὲ ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ προσκαλεῖ τὴν ἐσωτερικὴν

όπτασιαν, ἥτις φαίνεται ἐξωτερικὴ ὡς καὶ τὰ ὄνειρα, ἀλλ' ἥτις δύναται νὰ εἶνε καθαρῶς ὑποκειμενικὴ καὶ ἐσωτερικὴ.

Ὅπως εἰς λογισμὸς, μία ἀνάμνησις ἐξεγείρει εἰς τὸ πνευμᾶ μας μίαν εἰκόνα, ἥτις δύναται νὰ εἶνε εὐκρινεστάτη καὶ ζωηροτάτη, τοιοῦτοτρόπως ὃν τι ἐπενεργοῦν ἐπὶ ἐτέρου ὄντος δύναται νὰ κάμῃ νὰ ἐμφανισθῇ εἰς αὐτὸ ἡ εἰκὼν, ἣν ἐπὶ στιγμὴν πλανώμενον θὰ ἐκλάβῃ ὡς ἀληθῆ. Ἐπιτυγχάνονται σήμερον καὶ πειραματικῶς τὰ τοιαῦτα γεγονότα εἰς τὰς γενομένας ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμοῦ μελέτας, αἵτινες εὐρίσκονται μὲν εἰσέτι εἰς τὰς ἀπαρχὰς των, ἀλλ' ὅμως περιέχουσιν ἀποτελέσματα ἀναντιρρήτως ἄξια ὑψίστης προσοχῆς ὑπὸ τὴν ψυχολογικὴν καὶ τὴν φυσιολογικὴν ἐποψίν. Δὲν προσβάλλεται ὁ ἀμφίβληστροειδῆς χιτῶν ὑπὸ πραγματικότητος ὑπαρχούσης, ἀλλὰ διαγείρονται τὰ ὀπτικὰ στρώματα τοῦ

ἐγκεφάλου ὑπὸ ψυχικῆς δυνάμεως. Ἡ ἐντύπωσις προσγίγνεται εἰς τὸ νοερόν ὄν. Τίνι τρόπῳ; ἀγνοοῦμεν.

Τοιαῦτα εἶνε αἱ λογικώτεροι τῶν εἰκασιῶν, ἃς φαίνεται ὅτι δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν περὶ τῶν φαινομένων τοῦ εἶδους ἐκείνων περὶ ἃ ἐνδιετρίψαμεν, φαινομένων ἀνεξηγήτων, ἀλλὰ λίαν ἀρχαίων, διότι ἡ ἱστορία πάντων τῶν λαῶν ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος διέσωσε παραδείγματα, ἅτινα δύσκολον εἶνε ν' ἀρνηθῇ τις ἢ νὰ ἐξαλείψῃ.

Ἄλλὰ πῶς, θὰ μᾶς εἴπωσι, δυνάμεθα, πῶς ὀφείλομεν εἰς τὸν αἰῶνά μας αὐτὸν τῆς πειραματικῆς μεθόδου καὶ τῆς θετικῆς ἐπιστήμης νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι εἰς ἐπιθάνατος, καὶ μάλιστα εἰς νεκρός, δύναται νὰ συγκοινωνήσῃ μετ' ἄλλου;

Τί εἶνε εἰς νεκρός;

^{Ἐπιτελεῖται συνέχεια}

[Μετὰφρασις Χ.]

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ

Βιργίνιας Π. Εὐαγγελίδου «Ἐπεα πτερόεντα».

Ἀνῆκω εἰς τὴν τάξιν τῶν στενοκεφάλων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες τὸν κόσμον τῆς γυναικὸς δὲν ἐκτείνουσι πέραν τοῦ οἴκου, οὐδὲ δύναται νὰ ἐννοήσουν τίνα λόγον ἔχουν θορυβώδεις καὶ ἐπιδεικτικαὶ ἀποπειραὶ πρὸς χειραφέτησιν ἢ δῆθεν τοῦ γυναικείου φύλου, καὶ νομίζουσι ὅτι αἱ λεγόμεναι «σοφαὶ γυναῖκες» ἐκτελοῦσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸν προορισμὸν των μόνον ὡς ἡρώιδες τῶν κωμωδιῶν τοῦ Μολιέρου. Ἀλλὰ συγχρόνως βλέπω ὅτι ἐν μέσῳ ἡμῶν ἡ γυνὴ εἶνε ὡς κόσμος τις ἰδιαίτερος, κόσμος ὅλος κάλλους καὶ ἀγαθότητος, ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, ὅστις μᾶς συγινεῖ καὶ μᾶς φέρει εἰς ἔκστασιν, μᾶς παρεχί θάρρος καὶ ὑποστήριξιν ἢ κόσμος ἰλιγικῶδης πλήρης σκότους καὶ μυστηρίου, συνταράττων τὸ λογικὸν καὶ παραλύων τὴν δύναμιν καὶ (ἡ ἀντίθεσις δὲν εἶνε τόσον ἀσυμφίβητος ὅσον φαίνεται) ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς τὴν γυναῖκα δὲν δύναται νὰ φαντασθῶ ἐξερχομένην τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ νοικοκυριοῦ, ἀφ' ἐτέρου ἐν ἀπὸ τὰ πλέον μαγικὰ ὄνειρα, ἅτινα κατέχουσι διαρκῶς τὸ πνευμᾶ μου εἶνε τὸ ὄνειρον τῆς ιδεώδους γυναικός, ἥτις ἀντὶ τοῦ ἰστοῦ τῆς Πηνελόπης χειρίζεται τὴν λύραν τῆς Σαπρούς.

Εἶτε ἡ γυνὴ ἐπλάσθη διὰ νὰ μᾶς συντροφεύῃ καὶ νὰ μᾶς συμπληροῖ, εἶτε διὰ νὰ μᾶς παγιδεύῃ καὶ νὰ μᾶς ξεμυαλίξῃ, εἶνε ἡ Μοῦσα καὶ εἶνε ἡ ποίησις, διότι ἐκ ταύτης ἀπορρέει ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσιώσις, διότι εἶνε ἡ ἀβροτάτη ἐνσάρκωσις τοῦ ὠραίου, διότι ἐν τῷ ψευδεῖ τούτῳ κόσμῳ εἶνε αὐτὴ ἡ πραγματικώτερα ἀπόλαυσις, καὶ ὅταν ἀκόμη μᾶς ἀπατᾷ. Μὴ ζητεῖτε τὸν ὀρισμὸν τῆς φαντασίας εἰς τὰ ἐγχειρίδια τῆς Ψυχολογίας καὶ εἰς τὰ προβλήματα τῆς Αἰσθητικῆς. Ζητήσατέ τον εἰς τὴν ἀρχαίαν αἰγυπτιακὴν παράδοσιν, καθ' ἣν ἡ Φαντασία ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νικάρχου καὶ ἐγεννήθη εἰς τὴν Μέμφιδα. Ὁ Ὀμηρος οὐδὲν ἄλλο ἦτον ἢ μιμητὴς τῶν ποιημάτων ἐκείνης ἐξυμνούντων τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον καὶ τὰς

περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσεύς ὁ Ὀμηρος ἐκλεψε τὴν δόξαν τῆς Φαντασίας. Ἄν καμμίαν φορὰν αἱ γυναῖκες διαμφισθητήσουν πρὸς τοὺς ἄνδρας καὶ τὰ φιλολογικὰ πρωτεῖα, ἃς μὴ λησμονήσουν νὰ φέρουν καὶ τοῦτο ὡς ἐπιχείρημα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὑπεροχῆς αὐτῶν. Ἀλλ' αἱ γυναῖκες πρὸς ὑποστήριξιν τῶν φιλολογικῶν αὐτῶν προσόντων καὶ πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς ποιητικῆς των δόξης δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀμφιβόλων καὶ σκοτεινῶν παραδόσεων ἢ λαλεῖ ὑπὲρ αὐτῶν εὐγλώττως ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος, καὶ ἀποστομώνει καὶ τὸν αὐστηρότερον ἀπαρνητὴν αὐτῆς ἡ χρυστὴ καὶ ἀδιάσπαστος ἀλυσὶς τῶν ψαλτρῶν τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, καὶ αἱ φωτεινὰ ἐμφανίσεις τῶν ποιητῶν τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐν τῇ παλαιᾷ Ἑλλάδι, εἰς τὰ μέρη ὅπου ἡ γυνὴ δὲν ἐκλείετο εἰς τὸν γυναικωνίτην καὶ δὲν περιωρίζετο αὐστηρῶς εἰς τὸ νῆθιν μόνον καὶ ἰστοουργεῖν, συγχρότερον καὶ λαμπρότερον ἐξεδήλου τὸ πνεύματος τὴν χάριν καὶ τῆς καρδίας τῆς τὸ πῦρ ὡς ἐμπνευσμένη ἰέρεια τῶν Μουσῶν. Ὅπως τῆς ἐλληνικῆς φύσεως οὕτω καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος εἶνε θηλυκὰ καὶ ἡμερα τὰ θέλητρα διὰ τοῦτο καὶ οἱ κάλλιστοι τύποι τοὺς ὁποίους ἀπαντῶμεν εἰς τὰ ποιήματα τῶν ἀρχαίων εἶνε γυναικεῖοι τύποι, εἶνε ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Ἀνδρομάχη, ἡ Ἰριγένεια, ἡ Ἀλκίνοστις διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἐλληνίδες ποιήτριαι κατ' ὄντως δὲν ὑπολείπονται τοῦ κλέους τῶν ἐλλήνων ποιητῶν, πολλάκις δὲ τὸ κοινὸν ἐθαύμαζε καὶ ἠγάπα τὸ ἄσμά των πλείοτερον ἐκείνου τῶν ἀνδρῶν. Τίς εἶδεν ἴσως ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ὁ ποιητὴς δὲν ἦτο, ὡς εἶνε κατ' ἀνάγκην σήμερον, ἠγῶ τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων καὶ τῶν ἰδίων ὄνειροπολήσεων, ἀλλ' ἀντήχει τοὺς πόθους καὶ τὰ ὄνειρα ὀλοκλήρου λαοῦ, αἱ ἐλληνίδες ποιήτριαι ἦσαν δημοτικώτεροι, ὅπως λέγομεν σήμερον, διότι περιωρίζοντο πιστότερον καὶ φυσικώτερον εἰς τὴν ἐκφρασιν τῶν αἰσθημάτων τῆς